

jenciklopedicheskij slovar' / Gl. red.: I.I. Mazur, A.N. Chumakov. – M.-Spb. – N.-J.: IC «ELIMA», ID «Piter», 2006. – 1160 s.

3. Sinergeticheskaja paradigma. Chelovek i obshchestvo v uslovijah nestabil'nosti. – M.: Progrss-Tradicija, 2003. – 584 s.

4. Voronkova V.G. Filosofija globalizacii': socioantropologichni, socioekonomichni ta sociokul'turni vymiry: [Monografija] / V.G. Voronkova. – Zaporizhzhja: Vydavnytvo ZDIA, 2010. – 272 s.

Melnyk V.V., Phd in philosophy, associate professor of philosophy department in management information and analytical activities and European Integration of the Institute of Management and Economics of Education, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), doc.v.melnyk@mail.ru

Globalization in cultural sphere: theoretical-methodological analysis

In article the analysis of cultural globalization and its influence on all fields of activity, sources of understanding the depth of cultural globalization processes, its essential bases, the objective and subjective reasons of its occurrence is given; definitions of the new conceptual – categorical device which characterizes «culture of the subject» in conditions of cultural globalization; influence of cultural globalization on all spheres of human's life in society is analyzed.

Keywords: globalization, cultural globalization, culture, cultural sphere, proof development, noosphere civilization, culture of subject.

Мельник В. В., кандидат философских наук, доцент кафедры управления, информационно-аналитической деятельности и евроинтеграции, Институт управления и экономики образования Национального педагогического университета им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), doc.v.melnyk@mail.ru

Глобалізація в культурній сфері: теоретико-методологічний аналіз

Дается анализ культурной глобализации и ее влияния на все сферы деятельности, истоков осмысления глубины процессов культурной глобализации, ее существенных оснований, объективных и субъективных причин ее возникновения; определения нового понятийно-категориального аппарата, который характеризует «культуру субъекта» в условиях культурной глобализации; анализируется влияние культурной глобализации на все сферы человеческой жизнедеятельности общества.

Ключевые слова: глобализация, культурная глобализация, культура, культурная сфера, стойкое развитие, ноосферная цивилизация, культура субъекта.

* * *

УДК 1:316.774

Прудникова О. В.

кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології, Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого (Україна, Харків), elenaprudnikova@mail.ua

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Проаналізовано вплив негативних чинників глобалізаційних процесів на розвиток інформаційної культури України. Визначені основні загрози інформаційній культурі вітчизняного соціуму. Стверджується, що глобалізація сприяє формуванню антицицичностей, «розмиванню» національно-культурної ідентичності в українському суспільстві.

Доведено, що вплив глобалізаційних процесів на становлення інформаційної культури в українському соціумі на сучасному етапі має двостій характер. З одного боку, він сприяє входженню України до світового інформаційно-культурного простору, закріпленню демократичних стандартів у вітчизняному соціумі, поширенню в інформаційній культурі українського соціуму загальнолюдських та західноєвропейських цінностей, успішному здійсненню діалогу культур. З другого боку, глобалізаційні зміни помітно ускладнюють духовну ситуацію у вітчизняному суспільстві, сприяючи розповсюдженню антицицичностей, нав'язуючи одностороннє (вестернізоване) розуміння перспектив розвитку людства, утруднюючи національно-культурну ідентифікацію.

Ключові слова: глобалізація, інформаційна культура, цінності, антицицичності, національно-культурна ідентичність, вестернізація.

Розвиток інформаційної культури українського соціуму знаходиться у взаємозв'язку з глобальними культурно-інформаційними процесами, вбираючи в себе як позитивні риси, так і негативні прояви. Відповідно українська держава повинна вчасно й адекватно реагувати на ті загрози, що спричиняє глобалізація для вітчизняного культурно-інформаційного простору та інформаційної культури зокрема.

Метою нашої статті є виявлення та аналіз негативних впливів глобалізаційних процесів на розвиток інформаційної культури українського суспільства.

У своєму дослідженні ми спиралися на науковий доробок таких вчених як Т. Антоненко, В. Бебик, І. Василенко, Ю. Гранін, Ж. Денисюк, А. Дугін, В. Дудченко, І. Загрійчук, В. Лубська, О. Мозговий, В. Паціорковський, В. Семиколенов, Ю. Федоров та ін.

Як відомо інформаційний простір є ареною боротьби світових держав-лідерів, діяльність яких чинить потужний вплив на національні інформаційні культури. Однією з найбільш серйозних загроз людству постає егоїзм держав-лідерів світового економічного розвитку, який призводить до глобальної нерівності країн та людей через нерівність технологій і умов життя. На цій основі виникає найбільша загроза – загроза глобальної віртуалізації суспільства Заходу, відірваного від усього іншого світу, його тотальне занурення в інтереси власного комфорту, матеріального перенасичення, в ілюзорну систему сприйняття світу, захоплення неприродними напрямками розвитку, що неминуче стануть злякисними. Водночас, у багатьох країнах (насамперед – у тих, що переходять від соціалістичної до ринкової економіки) у катастрофічних масштабах виявляє себе тенденція до соціальної та культурної деградації широких верств населення, яким в умовах структурної кризи стають недоступними ані стабільні робочі місця і високий життєвий рівень, ані одержання ґрунтовної освіти. Звідси виникає почуття безсилля людини, занедбаності та самотності, прагнення замкнутися у своєму особистісному світі, спиратися тільки на себе, нікому й нічому не довіряючи [1]. На жаль, остання характеристика зберігає актуальність і для сучасного українського соціокультурного простору.

Під впливом глобалізації в її західному варіанті у вітчизняному суспільстві нині відбувається розповсюдження антицицичностей – культу сили, правового нігілізму, аморальності, споживацького ставлення до життя, абсолютизації західного способу життя і зневажливого ставлення до інших культур. На жаль, в українському суспільстві існує певне негативне тло для існування подібних деформацій суспільної свідомості. У мотиваційній основі людської діяльності, особливо з часів перебудови, на перший план вийшли індивідуалістичні прагнення та цілі, що було відповіддю на тотальний колективізм. Разом з тим, спостерігається нехтування суспільними, державними інтересами заради особистої користі.

На думку Т. Антоненко, в умовах ускладнення й розширення інформаційного простору відбувається знецінення естетичних, моральних, інтелектуальних цінностей. ЗМІ сьогодні фактично постають духовно та морально неконтрольованою структурою. Спостереження й аналіз матеріалу, який подається з екранів телебачення, зі сторінок величезної кількості газет, журналів, дає змогу дослідниці зробити висновок щодо антикультурної спрямованості значної його частини. Це стосується мовленнєвої, політичної, моральної, естетичної, художньої, екологічної, загалом – духовної культури у поданні інформації. Мова йде про деформацію інформаційного простору, який нав'язує споживачам інформації антицицичності й антиідеали. Ці тенденції обумовлюють появу найбільш принципового протиріччя

між загальнолюдськими цінностями й ідеалами, з одного боку, і релятивними, більш дрібними, ситуативними ідеалами та цінностями – з другого [2, с. 23]. Інформаційна культура сучасної України, на жаль, також зазнає означених негативних впливів, що зумовлює необхідність детального їх розгляду.

Внаслідок ускладнення сучасного інформаційного простору в Україні, як і в усьому світі, спостерігаються такі тенденції становлення ціннісно-сміслової сфери особистості й суспільства, які обумовлюють розвиток інформаційної культури:

- перехід від «великих», «загальних» цінностей до фрагментарних, релятивних – дроблення цінностей на дрібніші, переконфігурація «уламків» в індивідуальні комплекси цінностей. Індивідуальні відмінності ускладнюють міжособистісну комунікацію і, тим більше, взаємодію особистостей. Наслідком цього є формування більш-менш стійких груп за спільними інтересами (любов до мистецтва, футболу, одягу). Нині спостерігаємо в соціумі чітку диференціацію саме за окремими цінностями величезної кількості соціальних груп, об'єднаних назвами, що пояснюють спрямованість їх діяльності;

- зміщення від довготривалих цінностей до короткотривалих, «цінностей-метеликів» (тату, пірсинг, короткочасна мода на зачіски, на одяг тощо). Відбувається відхід від цінностей минулого і прогнозування майбутнього з орієнтацією лише на сучасний, швидкоплинний момент. Подібна відмова є, безумовно, антикультурною: адже культура слугує виживанню, збереженню людини-виду, а забуття минулого, як і байдужість до майбутнього, фатальні для суспільства [2, с. 23].

До того ж не слід забувати про те, що глобалізація продукує для національного інформаційного простору як цінності, так і антицінності. При цьому особливо значущим для сучасного українського суспільства є запобігання змішуванню, нерозрізненню гуманних та антигуманних тенденцій. На нашу думку, вагому роль у становленні гуманістичних ціннісних орієнтацій і подоланню антигуманних тенденцій має відігравати саме інформаційна культура.

До метацінностей людства можна віднести цінність свободи, на що філософи звертали увагу ще в давні часи: людина є вільною, коли може відрізнити добро від зла, і навпаки. Тому цінність свободи є чи не найбільш «людською» серед усіх цінностей. На жаль, декларуючи спрямованість на досягнення свободи як абсолютної цінності, теоретики глобалізму доби постмодерну в багатьох випадках демонструють досить однобічне її розуміння, пов'язуючи його зі звільненням людського «я» від усіляких зовнішніх обмежень. Між тим подібний підхід (свобода «від») залишає осторонь завдання гармонійного виховання особистості, яке не вичерпується набуттям свободи: воно повинне містити момент визначеності подальшої гуманістичної перспективи людського розвитку (свобода «для»).

Абсолютизація свободи «від» у сучасному інформаційному просторі спричиняє різноманітні негативні прояви, які, на нашу думку, доречно узагальнити поняттям «інформаційна безкультурність». Яскравим прикладом якої є численні коментарі багатьох Інтернет-користувачів до повідомлень, присвячених різноманітним темам (новинам політики, мистецтва, спорту). Поширення в них набуває ненормативна, нецензурна лек-

сика, що може стосуватися як змісту новин, так і поглядів, висловлених іншими користувачами. На жаль, модератори сайтів не завжди приділяють пильну увагу усуненню подібних висловлювань, які, на нашу думку, використовуються, насамперед, з метою продемонструвати свою перевагу (бодай уявну) над опонентом. Плюралізм думок, таким чином, підмінюється декларуванням власної думки як єдино вірної. Це свідчить про несформованість у користувачів інформаційної культури та демократичних цінностей, до яких, як було зазначено вище, належать відповідальність, толерантність, внутрішній етичний самоконтроль суб'єктів інформаційного простору.

Зазначимо, що і перелік новин на багатьох сайтах також не свідчить про високий рівень інформаційної культури редакторів та авторів відповідних матеріалів. Перевага надається повідомленням про катастрофи, аварії й інші надзвичайні ситуації, про скандальні події у світі політики, естради, спорту. Поширеними тенденціями стають сенсаційність матеріалу та суб'єктивізм у поданні його змісту. Подібний стиль подання інформації, вочевидь, не сприяє формуванню інформаційної культури користувачів: їх знання підмінюються обізнаністю в окремих питаннях, яка має поверхневий, несистемний характер.

Серйозною небезпекою, пов'язаною з реалізацією подібних підходів у вітчизняному соціокультурному просторі, постає «розмивання» національної української культури. Ця небезпека стає реальністю внаслідок кризи світоглядних засад, зумовленої руйнацією старих та несформованістю нових пріоритетів в умовах пострадянської дійсності, на які накладаються глобалізаційні, трансформаційні зрушення в умовах світової економічної кризи.

Зазначені чинники сприяють руйнуванню національних і традиційних цінностей українського народу, уможливають маніпулювання свідомістю громадян в інтересах окремих політичних груп або неорелігійних псевдодуховних організацій. Така ситуація перешкоджає самоідентифікації українського соціуму, що дає простір для нав'язування масовій свідомості невластивих нашому народові цінностей, а саме – примітивних утилітарних смислів споживання і репродуктивного існування як наслідків глобалізаційного процесу. Засобом маніпулювання масовою свідомістю стають потужні інформаційні технології [3]. Фактично Україна стикнулася з реальною небезпекою примітивізації культурно-інформаційного простору, а як наслідок з можливістю створення інформаційної культури так би мовити «на замовлення», коли константи такої культури нав'язуються з зовні.

Формування моральної презумпції в інформаційному суспільстві багато в чому є результатом дії інформаційних технологій на індивідуальну та масову свідомість. Але надлишок інформації значно ускладнює вибір моральних пріоритетів. Існують й інші проблеми при визначенні засад моралі в культурних перспективах сучасного суспільства, пов'язані не лише з інформаційною надмірністю, а й з відкритістю культур, впливом (зокрема, навмисним) інформаційних технологій на маси, а також із постмодерністським скепсисом, із відсутністю однозначного тлумачення моральних норм у культурі. Така ситуація склалася і в сучасному україн-

ському соціумі, у якому спостерігаємо «розмивання» засад національної культури та моралі, що безумовно негативно впливає на розвиток вітчизняної інформаційної культури.

Характеризуючи духовну ситуацію в Україні, дослідники зазначають, що спосіб життя, манери поведінки, моральні засади сучасної молоді значною мірою подібні до США 70-х рр. XX ст. Так за американською моделлю у нових покоління українців формуються психологічні й моральні цінності, що не були притаманні слов'янському менталітету [4].

Зазначені проблеми багато в чому обумовлені вестернізацією національного інформаційно-культурного простору та національної інформаційної культури, що має місце як в Україні, так і в інших країнах світу. Вестернізація може бути визначена як процес запозичення традиційними суспільствами західного способу технологічного виробництва, політичних інститутів і соціальних ролей, а також західної культури з повною переорієнтацією вестернізованих суспільств за західним зразком з метою включення їх до сфери впливу Заходу [5, с. 154].

Розглядаючи вплив західного культурного світу на становлення вітчизняної інформаційної культури зазначимо, що представники західної науки (С. Амін, Б. Бузан, З. Бжезінський, Л. Бентон, А. Гіршман, А. Страус) розглядають глобалізацію саме з точки зору вестернізації світу. Згідно з моделлю А. Страуса, у центрі світоустрою перебувають США, які оточені кільцем країн Європи, і Японія, яка в дійсності відіграє роль напівпериферійної уніполярної системи, на периферії перебувають інші країни. Якщо таку модель взяти за основу світоустрою, то експорт ідей свободи, демократії, прав людини, індивідуалізму, рівності, лібералізму в їх західному розумінні є позитивною тенденцією міжнародних відносин. Згадані дослідники схильні отожднювати глобалізацію з вестернізацією, підкреслюючи цивілізаційну місію західного світу. Але в їх побудовах не враховується та обставина, що країни, які стали сліпо копіювати західну модель модернізації, зазнали краху внаслідок дестабілізації політичної системи, соціальних і національних конфліктів, бюрократизації структур влади, створення авторитарних режимів, зруйнування випробуваних часом традиційних інститутів функціонування суспільства [6, с. 201]. Вочевидь, розвиваючи інформаційну культуру в Україні з урахуванням західних стандартів ми повинні критично переосмислювати закордонний досвід і приділяти більше уваги захисту вітчизняного інформаційно-культурного простору.

При цьому необхідно враховувати, що феномен вестернізації містить історично сформований культурно-політичний компонент, вироблений тривалою практикою колоніального опанування провідними європейськими державами територій Азії, Африки і Америки. Протягом цього часу формувалося уявлення про «цивілізаторську місію» західної людини, яка заснована на ідеї її расової переваги над іншими народами. Тому історично вестернізація реалізовувалася в сукупності глобальних стратегій європейських держав [7, с. 18-24].

Вплив вестернізації на становлення інформаційної культури сучасної України здійснюється за допомогою засобів масової інформації та шляхом поширення зразків масової культури. Їх дія, як зазначає В. Лубська, має

у багатьох відношеннях украй негативний характер. Західні центри і агентства примушують споживачів своєї продукції бачити весь світ (у тому числі – й власний регіон), очима цих агентств, тобто чужими очима. Новини й інформація, що надаються західними агентствами, мають не стільки інформативний характер, сприяючи дійсно вільному поширенню інформації, скільки перекручують уявлення про дійсно важливі події, що відбуваються у світі. Передачі й інформація з провідних країн Заходу складає до 80% інформаційної продукції у країнах, що розвиваються. Головною ж проблемою є зміст цієї інформації, що відбиває як політичні, так і цивілізаційні настанови Заходу [8, с. 183].

Вестернізація національного інформаційно-культурного простору різних держав (зокрема, й України) на сучасному етапі зумовлена тим, що різні держави підійшли до нової системи відкритого світу далеко не однаковими за своїм економічним, військово-стратегічним, соціокультурним потенціалом. Контроль над інформаційними каналами нині фактично дорівнює прямому стратегічному, військовому, економічному контролю; змістовна ж складова інформації, що транслюється, як правило, дуже далека від природних культурних, духовних, моральних норм, які традиційно склалися в суспільстві [9, с. 320]. В. Семиколонов обґрунтовує думку, що у формуванні моралі та моральних пріоритетів світу, в якому відбуваються процеси глобалізації, неминучої переваги набувають ті моральні стандарти, які прийняті в економічно та інформаційно розвинених країнах. Це пов'язано зі станом їхньої інформаційної інфраструктури та можливістю впливу на досить широку аудиторію [10, с. 12].

Західні ЗМІ утверджують певні культурні настанови, цінності й потреби, поширюють еталони поведінки, формують шкалу престижу, що знаходить свій відбиток у інформаційній культурі українського соціуму. Експерти ЮНЕСКО в галузі організації нового інформаційного порядку підрахували, що частка США в інформації, що циркулює каналами комунікацій всього світу, становить більше 60%. Внаслідок цього відбувається відторгнення від власної культури, її норм і традицій, втрата цивілізаційної ідентичності [11, с. 70].

Вестернізація може бути визначена як складник сучасного глобалізму. Однією з причин цифрового розриву між розвиненими країнами і тими країнами, що розвиваються, на думку В. Бебика, є домінування англійської мови у всесвітній мережі. За умов наявності 80% усіх веб-сайтів і 96% комерційних сайтів, оформлених англійською мовою, Інтернет ефективно забезпечує гегемонію Заходу. Реальним наслідком розвитку Інтернету є фіксування елітарного статусу нинішньої глобалізації [12, с. 151-152].

Однією з головних проблем сучасних науковців є інтерпретація культурного багатоманіття світу як органічної функціональної особливості процесу глобалізації, що втрачається у випадку зведення останньої до вестернізації. Зокрема, У. Ганнерс доходить висновку, що всі сценарії глобалізації на засадах вестернізації, спрямованої на уніфікацію світу, ведуть до безвиході «культурного імперіалізму». Найбільш оптимальним варіантом для запобігання такій перспективі постає сценарій «визрівання», або глобалізація без вестернізації, на засадах рівноправного діалогу культур [6, с. 202].

Значений варіант глобалізації видається актуальним і для гармонійного становлення вітчизняної інформаційної культури, зокрема – для успішної самоідентифікації українського соціуму як на колективному, так і на індивідуальному рівні. Адже глобальні інформаційні процеси здійснюють вагомий вплив на національно-культурну ідентичність українських громадян, трансформуючи її зміст. В. Загрійчук зауважує, що сьогодні загроза нависла над звичними формами людського існування, які склалися віками, до яких люди звикли. По суті загроза виникла для людини в тій її конкретно-історичній іпостасі, якою вона є, якою вона себе бачить і якою вона хоче бути. Мова йде про ідентичність індивідів, про ті форми уподібнення себе іншим, які практикувались індивідами в недалекому минулому. На сьогоднішній день найпоширенішою формою культурної ідентифікації є національна ідентичність. Нація як історична спільнота має все для формування особистості. Вона постає певною соціокультурною цілісністю, через яку індивіди соціалізуються у найвищому розумінні цього слова [13, с. 136-137].

У добу глобалізації ідентичність визначається саме масовою культурою, оскільки, як би ми критично не ставилися до таких цивілізаційних реалій, як «суспільство споживання», «масова культура», «ТНК», проте саме вони задають сьогодні впізнаванні, найбільш поширені зразки сприйняття і символи. На думку В. Паціорковського, в нових соціокультурних рамках доби глобалізму й маскультури ідентичність починає сприйматися насамперед за допомогою лаконічних образних композицій, а вже потім (і то не завжди) – за допомогою тексту [14, с. 87].

Бурхливі зміни, що супроводжують сучасні процеси глобалізації, зробили явними важливі моменти національної ідентичності, а саме: окреслили межі національного в контексті світового цілого. Якщо раніше, в умовах відносної автаркії розвитку національних спільнот, через те, що перетинання кордонів між спільнотами не було масовим, свідомість цих меж не могла сформуваватися, адже кордони, образно кажучи, роз'єднували. Тепер через частий перетин кордонів, причому перетин масовий та щоденний, є можливість глибшого усвідомлення національно-культурної ідентичності як своєї, так і чужої, оскільки кордони між державами вже не лише роз'єднують, але й об'єднують. Буття на пограниччі національних культур створює можливості для усвідомлення неабсолютності національної належності. Останнє означає, що індивід, усвідомивши межу свого національного Я, неминуче повинен визнати представника іншої культури, його право на самобутність. З такого усвідомлення починається спільне творення нової всесвітньої єдності [13, с. 139]. В контексті проблеми, що досліджується важливо враховувати те, що інформаційна культура України формується на перетині двох світів – східного та західного, що обумовлює існування іноді протилежних цінностей та настанов у суспільній свідомості.

Отже, вплив глобалізаційних процесів на становлення інформаційної культури в українському соціумі на сучасному етапі має двоїстий характер. З одного боку, він сприяє входженню України до світового інформаційно-культурного простору, закріпленню демократичних стандартів у вітчизняному соціумі, поширенню в

інформаційній культурі українського соціуму загальнолюдських та західноєвропейських цінностей, успішному здійсненню діалогу культур. З другого боку, глобалізаційні зміни помітно ускладнюють духовну ситуацію у вітчизняному суспільстві, сприяючи розповсюдженню антицінностей, нав'язуючи однобічне (вестернізоване) розуміння перспектив розвитку людства, утруднюючи національно-культурну ідентифікацію.

Список використаних джерел

1. Мозговий О. Л. Соціальний простір людського буття в контексті глобалізації [Електронний ресурс] / О. Л. Мозговий. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Niz/2006_6/mozgovoy2.htm.
2. Антоненко Т. Л. Особливості становлення ціннісно-смислової сфери особистості в сучасному інформаційному просторі / Т. Л. Антоненко // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2012. – № 2 (28). – С. 22-28.
3. Дудченко В. С. Духовність української нації в період трансформаційних змін [Електронний ресурс] / В. С. Дудченко. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_SV/Gileyasp/F8_doc.pdf.
4. Фёдоров Ю. В. Современная вестернизация как ускоритель негативных социокультурных трансформаций [Електронний ресурс] / Ю. В. Фёдоров. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2012_67/Gileya67/F52_doc.pdf.
5. Лубская В. В. Теоретико-концептуальный анализ процессов вестернизации и модернизации / В. В. Лубская // Проблемы международных отношений. – 2011. – Вып.2. – С. 152-163.
6. Лубская В. В. До питання взаємозв'язку понять «глобалізація» та «вестернізація» / В. В. Лубская // Проблемы международных отношений. – 2012. – Вып.5. – С. 193-207.
7. Гранин Ю. Д. Глобализация и национализм: история и современность. Социально-философский анализ: автореф. дисс. ... докт. философ. наук: 09.00.11 / Ю. Д. Гранин; Ин-т философии РАН. – М., 2008. – 55 с.
8. Лубская В. В. Культурная вестернизация традиционных обществ / В. В. Лубская // Проблемы международных отношений. – 2011. – Вып.3. – С. 180-189.
9. Дугин А. Г. Проект «Евразия» / А. Г. Дугин. – М. : Эксмо, Яуза, 2004. – 512 с.
10. Семиколонов В. М. Мораль в інформаційному суспільстві: автореф. дис. ... канд. философ. наук: 09.00.04 / В. М. Семиколонов; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь, 2006. – 19 с.
11. Василенко И. А. Политическая глобалистика / И. А. Василенко. – М. : Логос, 2000. – 360 с.
12. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технологія, техніка паблік рилейшинз / В. Бебик. – К. : МАУП, 2005. – 440 с.
13. Загрійчук І. Д. Глобалізація і національно-культурна ідентичність / І. Д. Загрійчук // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2009. – Вып.1. – С. 133-141.
14. Паціорковский В. Идентичность человека и общество в условиях глобализации / В. Паціорковский // Проблемы идентичности: человек и общество на пороге третьего тысячелетия. – М. : РОО «Содействие сотруднич. ин-та им. Дж. Кеннана с учеными в области соц. и гуманит. наук», 2003. – С. 82-91.

References

1. Mozgoviy O.L. Social'nyy prostir l'udskogo buttia v konteksti globalizacii [Elektronnyy resurs] / O.L. Mozgoviy – Regim dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Niz/2006_6/mozgovoy2.htm.
2. Antonenko T.L. Osoblivosti stanovleniya cinnisno-smislovoi sfery osoblivosti v suchasnomu iformaciiomu prostori / T.L. Antonenko // Teoretichni i prikladni problem psichologii. – 2012. – № 2 (28). – S.22-28.
3. Dudchenko V.S Duhovnist' ukrain'skoi nacii v period transformaciinih zmin [Elektronnyy resurs] / V.S. Dudchenko – Regim dostupu: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_SV/Gileyasp/F8_doc.pdf.

4. Fedorov U.V. Sovremennaya vesternizaciya kak uskoritel' negativnih socioculturnih transformacii [Elektronnyy resurs] / U.V. Fedorov – Regim dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2012_67/Gileya67/F52_doc.pdf.

5. Lubskaia V.V. Teoretico-conceptual'nyy analiz procesov vesternizacii I modernizacii / V.V. Lubskaia // Problema mijnarodnih vidnosin. – 2011. – Vip.2. – S.152-163.

6. Lubskaia V.V. Do pitaniya vzayemozvyazku poniat' «globalizaciya» ta «vesternizaciya» / V.V. Lubskaia // Problema mijnarodnih vidnosin. – 2012. – Vip.5. – S.193-207.

7. Granin U.D. Globalizaciya I nacionalizm: istoriya I sovremennost'. Social'no-filosofskiy analiz: avtoref. diss. ... dokt. filosof. nauk: 09.00.11 / U.D. Granin; In-t filosofii RAN. – M., 2008. – 55 s.

8. Lubskaia V.V. Culturnaya vesternizaciya tradicionnih obshestv / V.V. Lubskaia // Problemi mijnarodnih vidnosin. – 2011. – Vip.3. – S.180-189.

9. Dugin A.G. Proekt «Evraziya» / A.G. Dugin. – M.: Eksmo, Yauza, 2004. – 512 s.

10. Semikolenov V.M. Moral' v informaciyomu suspilstvi: avtoref. dis. ... cand. filosof. nauk: 09.00.04 / V.M. Semikolenov: Tavr. nac. un-t im. V.I. Vernadskogo. – Simferopol', 2006. – 19 s.

11. Vasilenko I.A. Politicheskaya globalistica / I.A. Vasilenko. – M.: Logos, 2000. – 360 s.

12. Bebek V.M. Informaciino-communicaciinnyy menedzhment u global'nomu suspilstvi: psihologiya, tehnologii, tehnika public rileishenz / V.Bebek. – K.: MAUP, 2005. – 440 s.

13. Zagriichuk I.D. Globalizaciya I nacional'no-culturna academichist' / I.D. Zagriichuk // Visnik Nacional'noi uridichnoi academii Ukraini imeni Yaroslava Mudrogo. – 2009. – Vip.1. – S.133-141.

14. Paciorkovski V. Identichnost' cheloveka I obshestvo v usloviyah globalizacii / V.Paciorkovski // Problemi identichnosti: chelovek I obshestvo na poroge tret'ego tisyachaletiya. – M.: POO «Sodeystvie sotrudnich. in-ta im. J.Kennana s uchennimi v oblasti soc. i gumanit. nauk», 2003. – S.82-91.

Prudnikova E.V., Ph.D., Associate Professor of Cultural Studies, National University of Law named after Yaroslav Mudryi (Ukraine, Kharkov), elenvikprud@mail.ru

Globalization challenges the information culture of the Ukrainian society

Analyzed the influence of the negative factors of globalization processes on the development of the information culture of Ukraine. Identified the main threats to the information culture of the national society. Argues, that globalization contributes to the formation of anti-values «smearing» of national and cultural identity in the Ukrainian society.

Proved that the influence of globalization processes on the formation of information culture in the Ukrainian society at the present stage is twofold. On the one hand, it contributes to Ukraine joining the world of information and cultural space, consolidation of democratic standards in domestic society, dissemination of information in the human culture of Ukrainian society and Western values, the success of the dialogue of cultures. On the other hand, globalization changes significantly complicate the spiritual situation in the domestic society, contributing to the spread of anti-values, imposing unilateral (westernized) understanding of the prospects of development of mankind, hampering national and cultural identity.

Keywords: globalization, information culture, values, anti-values, national and cultural identity, westernization.

Прудникова Е. В., кандидат философских наук, доцент кафедры культурологии, Национального юридического университета им. Ярослава Мудрого (Украина, Харьков), elenvikprud@mail.ru

Глобальные вызовы информационной культуре украинского общества

Проанализировано влияние негативных факторов глобализационных процессов на развитие информационной культуры Украины. Определены основные угрозы информационной культуре отечественного социума. Утверждается, что глобализация способствует формированию антиценностей, «размыванию» национально-культурной идентичности в украинском обществе.

Доказано, что влияние глобализационных процессов на становление информационной культуры в украинском социуме на современном этапе имеет двойственный характер. С одной стороны, оно способствует вхождению Украины в мировое информационно-культурное пространство, закреплению демократических стандартов в отечественном социуме, распространению в информационной культуре украинского социума общечеловеческих и западноевропейских ценностей, успешному осуществлению диалога культур. С другой стороны, глобализационные изменения заметно усложняют духовную ситуацию в отечественном обществе, способствуют распространению антиценностей, навязывая одностороннее (вестернизированное) понимание перспектив развития человечества, затрудняя национально-культурную идентификацию.

Ключевые слова: глобализация, информационная культура, ценности, антиценности, национально-культурная идентичность, вестернизация.

* * *

УДК 122/129/339.9

Чечельницький О. В.
аспірант, Одеський національний морський університет
(Україна, Одеса), gileya.org.ua@gmail.com

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розглянуто історію розвитку моделей глобалізаційних процесів, діапазон явищ, до яких відносяться ті чи інші визначення глобалізації та глобалізаційних процесів. Визначено сутність глобалізаційних процесів у суспільстві з соціально-філософської точки зору, розглянуто детермінацію глобалізаційних процесів технологізацією та модернізацією суспільства.

Ключові слова: глобалізація, технологізація, глобалізаційні процеси, трансформаційні процеси, постглобалізація, модернізація.

Введення в соціально-філософський словник понять «глобалізація», «глобалізаційні процеси» незважаючи на поширені приклади спекулятивного використання, пояснюються значним зростанням реальних і незаперечних в своїй новизні явищ, і, отже, обґрунтовані і необхідні для вивчення. Глобалізація є процес не уявний, а дійсний, в який занурена сучасна цивілізація і в умовах розгортання якої ми живемо. Цілком закономірно, що зараз глобалізаційні процеси стали об'єктом загального обговорення і досліджень зі «світовим розмахом». Результатом такої масштабної уваги стали висновки про «кінець глобалізації» або «постглобалізацію». Подібна явно передчасна тенденція в підході до глобалізації відображає схильність багатьох теоретиків уникати пошуку суті даного процесу, а скоріше пошуку коренів даного процесу.

Так, технологізація, яка є складовою процесу глобалізації та сам процес глобалізації розгортаються в широкому феноменологічному та інституційному полі, надаючи вирішальний вплив на формування нового вигляду світу. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що, незважаючи на величезну кількість публікацій про глобалізацію, тільки в мінімальній кількості робіт враховується цей взаємозв'язок, особливо при концептуальному визначенні самого феномена. В цілому, зараз можна говорити про фрагментарний характер існуючих філософських досліджень глобалізаційних процесів, їх орієнтації переважно на емпіричний опис, а не на виявлення їх сутності.

Мета дослідження – аналіз глобалізаційних процесів як процесу розгортання універсальної технологізації та модернізації у сфері соціуму. Об'єкт дослідження – процес глобалізації.

У вітчизняній філософії виділяються різні напрями школи, що намагаються застосувати до досліджуваного предмету ту чи іншу методологію. Так, А. Н. Чумаковим проводився аналіз в ракурсі культурно-цивілізаційних змін; Г. П. Щедровицький та його послідовники розглядали глобалізацію з точки зору методології як технології розумової діяльності; В. А. Тураєв, Ю. В. Яковець досліджували конкретні історичні типи модернізації. Важливе місце глобалізація займає в роботах російських представників синергетичної парадигми (В.С. Стьопін, К. Х. Делокаров, В. П. Шалаєв та ін.). Опубліковано перше в світі енциклопедичне дослідження, спеціалізоване і цілком присвячене всебічному